

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך לב, תשמ"א

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

"מודה אני"

(הערה)

לקצת מצוות חינכתי את בתי שתחי' בינקותה, ובהן לומר
בפוקר בקומה 'מוֹדָה אני, ...', כמה מחברותיה אמרו: 'מוֹדָה
אני, ...'

שֹׁחַחֲתִי עַל עֲנִיִּין זֶה עִם אֶחָד מֵעֲמִיתִי, וְהוּא טֵעֵן, שִׁבְתּוֹ
לְמַדָּה מִמֶּנּוּ לֹאמַר: 'מוֹדָה אֲנִי, , , , ' פִּלְשׁוֹן הַסִּידוּר. פִּשְׁהַבְעָתִי
אֶת פְּלִיאָתִי עַל כֶּךָ, הָעִיר, לְאַחֵר הָרָהוּר, שְׁבִין כֶּךָ וּבִין כֶּךָ,
בַּהֲבֵרָה הָאֲשַׁכְנִזִּית, שְׁעָלִיהָ הִתְחַנֵּךְ בִּילְדוּתוֹ, מִבְּטָאִים בְּאוֹתוֹ
אוֹפֵן מוֹדָה אוֹ מוֹדָה — móyde.

בִּימֵים הָאֵלֶּה סִיפְרָה ב'קוֹל יִשְׂרָאֵל' הַסּוֹפֶרֶת וְהַמְּחַנֶּכֶת
תְּקוּהָ שְׂרִיג מֵעֵין חֲרוּד עַל יִלְדוּתָהּ בַּשְּׁכוֹנָת 'פֶּרֶם' שְׁבִירוּשָׁלַיִם.
הִיא גּוֹדֵלָה בְּבֵית חֲרָדִי שֶׁל 'שׁוֹמְרֵי הַחֻמּוֹת'. אֲבִיהָ, שֶׁהִיא גַם רַב
וְגַם דּוֹקטוֹר, מֵת עָלֶיהָ בַּהִיּוֹתָהּ כֶּבֶת חֲמֵשׁ שָׁנִים, וְהִיא אִמְרָה
'קִדִּישׁ' אַחֲרָיו בְּבֵית כִּנְסַת סִמּוֹךְ יוֹם יוֹם (לְפִי צִנְאָתוֹ שֶׁבַע-לֶפֶה).
בְּבֵית חוֹנֵכָה לֹאמַר 'מוֹדָה אֲנִי, , , , ' בּוֹקֵר בּוֹקֵר. בַּהִיּוֹתָהּ בֵּת שֶׁשׁ
נִכְנָסָה לְבֵית סֵפֶר לְבָנוֹת שֶׁבִּסְבִּיבָהּ, וְהַמּוֹרָה שֶׁם לִימְדָה אֶת
הַבָּנוֹת לֹאמַר 'מוֹדָה אֲנִי' וְכִשְׁשָׁמְעָה אוֹתָהּ אוֹמְרַת 'מוֹדָה אֲנִי'
נִזְפָה בָּהּ עַל שֶׁאֵינָה מְדִיִּיקֶת לְפִי הַסִּידוּר. 'אַבֵּל אֲנִי יִלְדָה, וְכֵן
לִימְדָנִי אֲבֹא ז'ל' הִשִּׁיבָה הַתִּינוּקָת.

בַּסִּידוּרִים שֶׁעֵינִנִּי מִצָּאִי אֶת הַנוֹסֵחַ 'מוֹדָה אֲנִי' לֵאלֹא כָּל
הָעֵרָה. נִמְסַר לִי שֶׁבַּסִּידוּר 'רִינַת יִשְׂרָאֵל' מוֹדֵפֶס: 'מוֹדָה (מוֹדָה)
אֲנִי לְפָנֶיךָ . . . ¹.

תִּמְהֵנִי אִם יֵשׁ בֵּין קוֹרְאוֹת 'לְשׁוֹנֵנוּ לְעַם' (אוֹ קוֹרְאִיו) מֶה
לְסַפֵּר בְּעֲנִיִּין זֶה.

1. [וכן נמצא בסידורים אחדים מלפני דורות, כגון בסידור "שפת
אמת" של ר' וולף היידנהיים, דפוס רדלייים. שם נדפס:
מוֹדָה (Mädchen) אֲנִי לְפָנֶיךָ
כלומר: מוֹדָה (יִלְדוּת: מוֹדָה) אֲנִי.]

"ואו"

(הערה)

לעניין השימוש ו/או, שנידון במאמרו של ח"ה כהן ("לשוננו לעם שי"א), העיר לנו ראובן מירקין, כי מצא בקטעי משנה מן הגניזה¹, במסכת פאה פרק ה, את הצורה ואו במקום או שבכל שאר פתבי-היד והדפוסים:
ומי שאינו מניח את העניים ללקוט או שמניח (=)
שמניח) את אחד ואת אחד לאיו (= לאו) ואו שמסייע
את אחד מהם (משנה ד).

[עמדו] עניים בפניו ואו שחיפּוהו בקש (שם, משנה ה).
אף העיר: וי"ו החיבור תפקידה בקטע זה ט כ נ י בלבד,
והיא באה לקשור את האבר האחרון אל קודמו שפשרשרת אברי
הפְּרָה; ואילו התפקיד ה ס מ נ ט י של הפעת הפררה מוטל על
מלת או.

ברור, כי ואו שבקטע זה שונה מן ו/או המצוי בימינו, ואינו
בא להביא אסמכתא לו, אבל "כבר היה לעולמים".

1. המעיר פרסם קטעים אלה ב"ספר חנוך ילון" שבהוצאת
אוניברסיטת בר-אילן, תשל"ד, עמ' 371–384. זמנו של פתבי-היד נקבע בידי
נ' אלוני למאה העשירית.